

Dopady vybraných záměrů Zelené dohody pro Evropu na obchodní výměnu EU mezi USA

Bakalářská práce

Studijní program:

B0488A050006 Mezinárodní ekonomické vztahy

Studijní obor:

Mezinárodní obchod

Autor práce:

Nikola Příbylová

Vedoucí práce:

doc. Ing. Šárka Laboutková, Ph.D.

Katedra ekonomie

Zadání bakalářské práce

Dopady vybraných záměrů Zelené dohody pro Evropu na obchodní výměnu EU mezi USA

Jméno a příjmení: **Nikola Příbylová**
Osobní číslo: E19000197
Studijní program: B0488A050006 Mezinárodní ekonomické vztahy
Specializace: Mezinárodní obchod
Zadávací katedra: Katedra ekonomie
Akademický rok: **2021/2022**

Zásady pro vypracování:

1. Stanovení cílů a výzkumných otázek.
2. Teoretická východiska a definice souvisejících pojmů.
3. Vývoj environmentálních dohod a analýza Zelené dohody pro Evropu.
4. Vývoj obchodních vztahů mezi EU a USA a jejich hodnocení z hlediska protekcionismu a liberalismu.
5. Hodnocení dopadů vybraných opatření Zelené dohody pro Evropu na obchod mezi EU a USA z hlediska protekcionismu a liberalismu.
6. Formulace závěrů a zhodnocení výzkumných otázek.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

30 normostran
tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

- EVROPSKÁ KOMISE, 2019. *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Evropské radě, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Zelená dohoda pro Evropu* [online]. Brusel: Evropská komise [cit. 2021-10-11]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL>
- GANDOLFO, Giancarlo, 2014. *International Trade Theory and Policy*. 2. vyd. Berlín: Springer. ISBN 978-3-642-37313-8.
- KRPEC, Oldřich, Vladan HODULÁK, 2012. Politická ekonomie zahraniční obchodní politiky – instituce, regulace, sociální a politický kontext. *Politická ekonomie*, 60(1): 20-39. ISSN 0032-3233.
- NIU, Zhaohui, Chang LIU, Saileshsingh GUNESSEE, Chris MILNER, 2018. Non-tariff and overall protection: evidence across countries and over time. *Review of World Economics*, 154(4): 675-703. ISSN 1610-2886.
- PROQUEST, 2021. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2021-10-06]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz>.

Konzultant: Ing. Hana Mlejnková, referent oddělení EGF/6 – Zvláštní vozy, ŠKODA AUTO a. s.

Vedoucí práce: doc. Ing. Šárka Laboutková, Ph.D.
Katedra ekonomie

Datum zadání práce: 1. listopadu 2021
Předpokládaný termín odevzdání: 31. srpna 2023

doc. Ing. Aleš Kocourek, Ph.D.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Ing. Pavla Bednářová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 1. listopadu 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

17. července 2022

Nikola Příbylová

Poděkování

Mé poděkování patří doc. Ing. Šárce Laboutkové, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování této bakalářské práce věnovala.

Můj největší dík pak patří mé rodině a blízkým, kteří mě podporovali v průběhu celého studia.

Dopady vybraných záměrů Zelené dohody pro Evropu na obchodní výměnu mezi EU a USA

Anotace

Tato práce se zabývá Zelenou dohodou pro Evropu a v ní zakotveným mechanismem uhlíkového vyrovnání na hranicích Evropské unie. Klade si otázku, jak tento mechanismus ovlivní obchodní výměnu mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými. Cílem práce je zhodnocení tohoto mechanismu z pohledu protekcionistické a liberalistické teorie. Práce je založená na předpokladu, že současný liberalistický mezinárodní obchod má tendenci přiklánět se zpět k jakési nové formě protekcionismu, zejména pak k protekcionismu zelenému, který by mohl být aktuálním v případě mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích. Formou literární rešerše byl stanoven vzorek komodit a komparací statistických dat zhodnoceny důsledky uhlíkového vyrovnání na hranicích EU na obchod mezi vybranými celky.

Klíčová slova

Evropská unie, liberalismus, protekcionismus, Spojené státy americké, Zelená Dohoda pro Evropu, mechanismus uhlíkového vyrovnání

Impacts of Selected Intentions of the European Green Deal on Trade Between EU and USA

Annotation

This work deals with the European Green Deal and the carbon boarder adjustment tax enshrined in it at the borders of the European Union. The work poses the question how this mechanism will affect trade between the European Union and the United States and the evaluation of this mechanism from the perspective of protectionist and liberalist theory. The basic premise for the writing of this work is the thesis that the current liberalist international trade tends to lean back to some new form of protectionism, especially green protectionism, which could be accurate in the case of the carbon compensation mechanism at the borders. A sample of commodities was determined in the form of a literature search and the effects of carbon compensation at the EU borders on trade between selected units were evaluated by comparing statistical data.

Key Words

European Union, liberalism, protectionism, United States of America, The European Green Deal, Carbon boarder adjustment tax

Obsah

Seznam zkratek	9
Seznam tabulek.....	10
Seznam obrázků	11
Úvod.....	12
1. Mezinárodní obchodní politika	14
1.1 Liberalismus	14
1.2 Protekcionismus.....	15
2. Nástroje mezinárodní obchodní politiky.....	16
2.1 Autonomní nástroje.....	16
2.1.1 Tarifní bariéry	16
2.1.2 Netarifní bariéry.....	19
2.2 Smluvní nástroje.....	19
3. Metodika	21
4. Vývoj obchodních vztahů mezi EU a USA.....	23
4.1 Obchod se zbožím mezi EU a USA	24
5. Zelená dohoda pro Evropu.....	27
5.1 Způsob realizace mechanismu uhlíkového vyrovnání	28
5.2 Odvětví zasažená mechanismem uhlíkového vyrovnání na hranicích	29
6. Dopady uhlíkové hranice na vybrané odvětví obchodu mezi EU a USA	30
6.1 Opatření zavedená v minulosti na totožné komodity	31
6.2 Hodnocení z pohledu teoretických přístupů liberalismu a protekcionismu	32
Závěr.....	34
Seznam použité literatury.....	36

Seznam zkratek

TUL	Technická univerzita v Liberci
EU	Evropská unie
HDP	Hrubý domácí produkt
EIB	Evropská investiční banka
TTIP	Transatlantické obchodní a investiční partnerství
CO ₂	Oxid uhličitý
WTO	Světová obchodní organizace
GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu
USA	Spojené státy americké
USD	Americký dolar
NAFTA	Severoamerický dohoda o volném obchodu
UNCTAD	Konference OSN o obchodu a rozvoji
FAO	Organizace pro výživu a zemědělství
EU ETS	Evropský systém pro obchodování s emisemi

Seznam tabulek

Tabulka 1: Export a import komodit mezi EU a USA v mil. USD.....	30
--	----

Seznam obrázků

Obrázek 1 Uvalení cla na dovozy	17
Obrázek 2: Export zboží z USA do EU	25
Obrázek 3: Komoditní struktura exportu z USA do EU	26
Obrázek 4: Schéma cílů Zelené dohody pro Evropu	27

Úvod

Problémem, kterým se zabývá tato práce, jsou možné protekcionistické tendence Zelené dohody pro Evropu, která bude ovlivňovat ekologii a dění týkající se klimatu v Evropě na dalších minimálně 30 let. Změny se dotknou všech obchodních partnerů Evropské unie, zejména těch s menším environmentálním citěním a s menší snahou zasadit se o zlepšení klimatické situace. Zelená dohoda, která byla vypuštěna do mezinárodního vědomí před třemi lety má za cíl ovlivnit mnoho oblastí od energetiky, přes zemědělství až po problematiku emisí CO₂ a jeho úniku při výrobě komodit obchodovaných v mezinárodním obchodě. Evropská unie si klade za cíl být do roku 2050 klimaticky neutrální, pomoci v tom má Evropské unii právě Zelená dohoda pro Evropu, která definuje řešení úniku CO₂ při výrobním procesu. Řešením ze Zelené dohody vycházejícím je mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích, jehož dopadem se tato práce zabývá. Dá se předpokládat, že mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích EU bude ovlivňovat ceny importovaného zboží do Evropské unie. Jeho plná funkce započne dle Evropské komise v roce 2025 a plánuje zahajovat svoji činnost na zboží, kterého výroba je nejvíce náročná na produkci plynu CO₂ (Evropská komise, 2019). Tento problém je řešen, z důvodu aktuálnosti této evropské dohody a také proto, že naše životy ovlivní na několik desítek následujících let. Zatížení importů do Evropské unie by se mohlo negativně dotknout nejen výrobních podniků, ale i evropských spotřebitelů, a zároveň by Evropská unie tuto dohodu mohla využít jako krok k protekcionismu.

Nejprve je třeba vymezit teoretické základy pro porozumění dané problematice. Práce se tedy ve své teoretické části soustředí na vysvětlení termínu mezinárodní obchodní politiky, s ní souvisejícími základními směry liberalismu a protekcionismu, které stanovují základ pro obchodní bariéry. Ty jsou dále v teoretické části práce definovány a je charakterizováno jejich rozdělení do skupin. Tato část také popisuje způsob, jak bariéry vznikají. Následně je v práci stanovena metodika pro dosažení stanoveného cíle. V této části je uvedena velikost exportovaného zboží ze Spojených států amerických z rozmezí let 2000 až 2021 a také zde jsou charakterizovány komodity, které se na vzájemné obchodní výměně podílejí nejvíce a jejich podíl v procentech na celkové hodnotě exportů a importu mezi celky. Tyto informace jsou relevantní pro dosažení stanoveného cíle, jelikož velikost podílu komodit, zasažených první fází mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích stanoví velikost amerických

exportů, které budou tímto opatřením zasaženy. Závěr praktické části se věnuje zhodnocení mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích EU při obchodních vztazích se Spojenými státy americkými z pohledů protekcionistické a liberalistické teorie.

1. Mezinárodní obchodní politika

Mezinárodní obchodní politika je součástí obchodní politiky státu a lze ji od obchodní politiky státu čím dál hůře odlišit, díky rostoucí liberalizaci a globalizaci. (Kalínská, 2012). Autorka dále uvádí, že samotná obchodní politika je souhrnem záměrů, strategií, zásad, opatření, nástrojů a institucí. Ty jsou vytvářeny na úrovni státu, jehož existence dle Honduláka a Krpce (2012) vyžaduje regulaci, jelikož regulace jsou klíčovým prvkem politiky. Mezinárodní obchodní politiku lze tedy chápat jako státy regulující a strukturující prostředí mezinárodního obchodu směrem k domácím i zahraničním subjektům. Samotná obchodní politika je tedy součástí regulací, které mají přispívat k státy požadované ekonomické struktuře a zajistit tak konkurenci schopnou pozici v mezinárodních ekonomických vztazích. Samotná obchodní politika je pouze jedním z nástrojů, jak této pozice dosáhnout. V závislosti na regulacích daného státu pak v praxi dle Svatoše (2011) každá obchodní politika osciluje mezi dvěma principy, a to mezi principem protekcionistickým a principem liberalistickým.

1.1 Liberalismus

V obchodní politice je dle Štěrbové (2013) termín liberalismus chápán jako odstraňování obchodních překážek tarifního a netarifního charakteru, otevírání sektorů vnitřního trhu zahraničním konkurentům a odstranění státní proexportní podpory ve všech oblastech ekonomiky. Cílem liberalismu je volná zahraniční obchodní výměna bez státního zásahu. Zastánci liberalismu dle Acharya (2015), považují volný obchod za pohon ekonomického růstu. Za výhodu liberalismu je považováno zvýšení ekonomické efektivity, nižší tržní ceny, které z nichž benefitují spotřebitelé a možnost identifikovat možný potenciál komparativních výhod v dané ekonomice. Naproti tomu odpůrci liberalismu v něm vidí nezaměstnanost nebo příliv levného nekvalitního zboží a služeb. V posledních desetiletích je liberalizace považována za důležitý nástroj pro integraci rozvojových zemí na globální trh.

1.2 Protekcionismus

Protekcionismus známý také pod pojmem ochranářství je podle Štěrbové (2013) chápán jako směr, který chrání domácí politiku před vnějšími vlivy. Dle Gandolfa (2014) lze za protekcionismus považovat jakékoli zásahy státu, tedy tarifní i netarifní bariéry, které vedou k rozdílům mezi domácími cenami a cenami zahraničními u stejných komodit. Kalínská (2012) uvádí, že protekcionismus v obchodní politice vede ke stereotypizaci domácí výroby, zachování výrobové struktury, potlačuje konkurenci vnitřního trhu a také způsobuje vyšší spotřebitelské ceny. Pokud, je daná ekonomika naprosto zproštěna veškerých vnějších ekonomických vlivů jedná se o tzv. autarkii. Nicméně autorka doplňuje, že tuto variantu protekcionismu je možné použít pouze v centrálně řízených ekonomikách.

Typickými nástroji tzv. starého protekcionismu jsou dle Gandolfa (2014) cla a dovozní kvóty. Avšak v posledních desetiletích byl zaznamenán pokles ve využívání těchto tradičních obchodních bariér. GATT potažmo WTO poskytly vyjednávací rámec pro jedno z největších odstranění dovozních bariér a vychází z názoru, že otevřenost mezinárodního obchodu vede k ekonomickému růstu. Nicméně navzdory velkému poklesu bariér v mezinárodním obchodě, protekcionismus stále existuje v modernějších formách.

Jednou z moderních podob protekcionismu je zelený protekcionismus, který vznikl se zvyšujícím se environmentálním cítěním v dnešní společnosti. Tento druh protekcionismu ospravedlňuje environmentální problémy. Při zeleném protekcionismu je ekologie důvodem pro uvalování bariér na některé typy produktů (Arief, 2020). Bariérami se státy s více rozvinutými environmentálními normami snaží chránit svůj trh před produkty ze států s normami méně striktními nebo žádnými. Avšak země s malým environmentálním cítěním potřebují více investic, aby mohly se světovým trendem zelené výroby držet krok, ekonomicky růst díky exportu, a nevzdalovali se zemím s ekonomikami vyspělými (Kang, 2020).

2. Nástroje mezinárodní obchodní politiky

Stát má k realizaci svých cílů a záměrů v rámci mezinárodní obchodní politiky k dispozici soustavu obchodně politických nástrojů a opatření. Dle mezinárodního práva jsou tato opatření rozdělena na nástroje autonomní a na nástroje smluvní. (Fojtíková, 2009). Dále autorka uvádí, že autonomní nástroje jsou z historického hlediska starší, avšak s postupnou globalizací, rozvojem mezinárodního obchodu a jeho liberalizací jejich význam klesá. Na významu, zato nabývají smluvní nástroje v obou svých formách ať už smlouvy bilaterální nebo multilaterální.

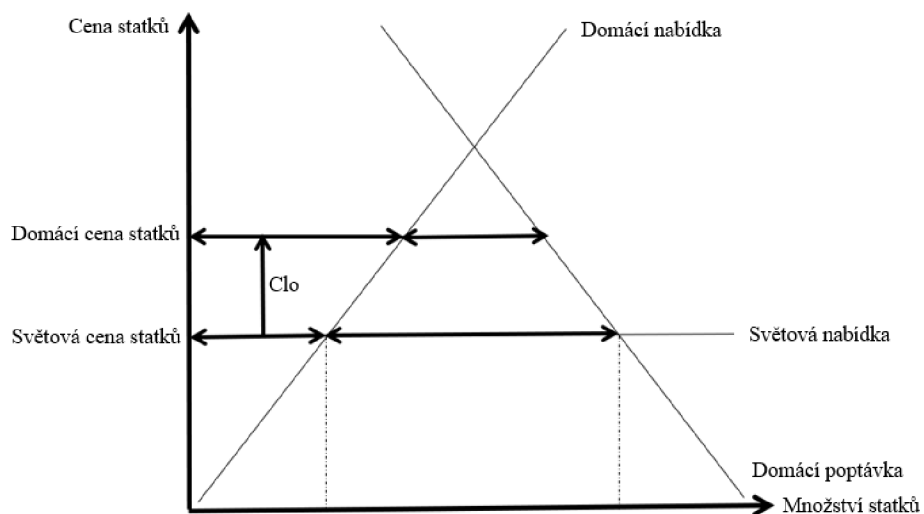
2.1 Autonomní nástroje

Autonomní nástroje se implementují do obchodní politiky na podkladu jednostranného rozhodnutí státu (Kalínská, 2012). A představují jednostranná, autonomní opatření státu, která vydává za účelem ochrany domácí výroby. Ochranou je myšlena podpora domácí výroby a snaha o omezení importů zahraniční konkurence. Zároveň je podporován export výrobců z tuzemska (Fojtíková, 2009).

2.1.1 Tarifní bariéry

Za tarifní nástroje se považují cla, celní kvóty, celní stropy, daně a poplatky, uvádí Fojtíková (2009). Autorka také uvádí, že samotné clo neboli tarif je částka, kterou vybírá stát ve spojitosti s exportem či importem zboží. Cla z počátku své existence plnila funkci fiskální a byla tedy hlavním zdrojem státního příjmu. S rozvíjejícím se světovým obchodem se měnil i význam cel a nyní je clo považováno za nástroj se zejména ochranou a kontrolní funkcí. Jeho hlavním úkolem je tedy ochránit domácí výrobu.

Obrázek 1 Uvalení cla na dovozy

Zdroj: vlastní zpracování dle Gandolfo, 2014

Štěrbová (2013, s. 528-536) uvádí, že clo je možné dělit do několika skupin, a to například podle toho jakým směrem překračuje zboží hranice, dle účelu, cíle, způsobu výpočtu nebo dle vztahu k obchodnímu partnerovi:

- ***Clo dle směru přechodu zboží přes hranice***

Cla dle směru se dělí na clo vývozní, které se používá v rozvojových zemích, kde jde o to, aby dominantní vývozci posilovali příjmy do státního rozpočtu nebo o snahu zpomalit vývoz s nízkou mírou přidané hodnoty a clo dovozní, kde jde primárně o zabezpečení domácí výroby před konkurencí ze zahraničí. Clo se promítne do ceny dovozního výrobku, a tak poskytne prostor pro zisky stejnému zboží tuzemské výroby.

- ***Clo dle účelu***

Dle účelu se cla dělí na fiskální a protekcionistická. Fiskální cla jsou zaváděna za účelem získání příjmů do státního rozpočtu. A cla protekcionistická mají vyrovnávat konkurenceschopnost domácí výroby pomocí zvýšení ceny výrobků zahraničních.

- ***Clo dle cíle***

Dle tohoto dělení jsou cla prohibitivní, skleníková a výchovná, preferenční a diferencní. Sazby cel prohibitivních jsou velmi vysoké, a tak znemožňují dovoz. Chrání tak domácí dětský průmysl a také domácí strategická odvětví. Díky clům skleníkovým a výchovným je napomáháno v rozvoji nových nebo rekonstruovaných odvětví. Cla preferenční jsou zvýhodněnými celními sazbami, která plynou z dohod o volném obchodu nebo se jedná o snížené celní sazby pro rozvojové a méně rozvinuté země. A cla diferencní jsou uvalována v různé výši na totožné zboží, v závislosti na splnění daných podmínek.

- ***Cla dle způsobu výpočtu***

Zde jsou rozlišována cla valorická, vypočítávající se procentní sazbou z hodnoty zboží. A cla specifická, která jsou vyměřovaná přesnou částkou za jednotku zboží. Dále se dle způsobu výpočtu dělí cla na smíšená, která jsou založená na porovnání vypočítaného cla dle hodnoty a specifického cla, kdy je vybírána hodnoty vyšší. A pak jsou cla kombinovaná, která jsou kombinací valorického a specifického cla.

- ***Cla dle vztahu k obchodnímu partnerovi***

Dle tohoto dělení se v praxi rozeznává clo kompenzační, která jsou v současnosti uvalována na dovozy ze země, která svými opatřeními poškozují obchodní zájmy dotčeného státu. Poté cla odvetná, kdy jsou vysoké celní sazby uvalovány jako odvěta vůči obchodně politickým opatřením jiné země. Celní sazby jednotlivých států, celních unií nebo integračních seskupení jsou zahrnuta v celním sazebníku. Je to úřední seznam, který obsahuje přiřazené celní sazby ke každému popsanému produktu. Tento sazebník je součástí státní legislativy a vydává se jednou ročně.

Dle autorky jsou cla nejvíce transparentní obchodně politický nástroj, díky tomu, že jejich výši lze jednoduše vypočítat dle stanovené metodiky a daných koeficientů.

2.1.2 Netarifní bariéry

Netarifní obchodní bariéry se využívají jako nástroje protekcionistické. Jsou využívány za účelem podpory rozvoje domácí výroby, anebo jako druh ochrany před nekalými obchodními praktikami od subjektů ze zahraničí. Netarifní bariéry byly vyvinuty jako doplněk k bariérám tarifním (Kalínská, 2012). Popisná analýza netarifních bariér dle Niu (Niu, 2018) ukazuje že v mezinárodním obchodě se nejvíce vyskytují netarifní bariéry ve formě kontrolovaných cen, množstevních omezení, monopolních opatření nebo opatření technických. Ta rostou již od roku 1997. Právě technická opatření jsou každým rokem nejrozšířenějším netarifním opatřením. Následují je množstevní omezení, kontrolované ceny a monopolní opatření. Fojtíkova (2009) dále uvádí jako časté netarifní bariéry z kategorie fiskální politiky a devizového režimu – dovozní dodávky a depozita.

2.2 Smluvní nástroje

Smluvní nástroje obchodní politiky jsou dle Svatoše (2011) uplatňovány v mezinárodních vztazích bilaterálních tedy dvoustranných a multilaterálních tedy mnohostranných. Dále autor uvádí, že klasickými smluvními prostředky jsou obchodní smlouvy, platební dohody nebo dohody úvěrové. Mezi prostředky považované za novodobější patří například dohody o strategické spolupráci, dohody ekonomické, dohody o vědeckotechnické spolupráci, dohody týkající se podpory a ochrany investic nebo o dohody hospodářské spolupráci. Subjekty těchto smluv jsou výhradně státy.

Smlouvy bilaterální taktéž nazývané smlouvy dvoustranné jsou uzavírány mezi dvěma stranami. Mezi tyto smlouvy patří obchodní dohody, obchodní smlouvy nebo dohody platební. Obchodní smlouvy jsou rámcová ujednání mezi dvěma stranami, státy, a jsou v nich obsaženy zásady vzájemných hospodářských styků smluvních stran. Tyto smlouvy jsou uzavírány na nejvyšší úrovni hlavami států (Majerová, 2011). V tomto dle Štěrbové (2013) nejstarším obchodněpolitickém nástroji jsou ujednání o obchodních podmínkách formulována jako doložky a v případě problému je konkretizace formulována ve zbožových a kontingentních listinách. Mezi nejznámější doložky patří doložka nejvyšších výhod, která říká, že výhody poskytnuté jakémukoli obchodnímu partnerovi jsou poskytovány také smluvnímu partnerovi a to automaticky. Znamou doložkou je i paritní doložka, která

zajišťuje, že všem službám, zboží a subjektům se dostane stejných podmínek jako tuzemským službám, zboží a subjektům. Tato doložka se uplatňuje až ve chvíli, kdy zahraniční služba, zboží nebo subjekt vstoupí na tuzemský trh, proto nepovažuje např. uvalení cla za její porušení. Mezi známé patří i doložka reciproční. Ta zavazuje smluvní partnery poskytovat si navzájem stejné či rovnocenné výhody. V praxi je však obtížné posuzovat rovnost výhod při ekonomické nerovnosti smluvních partnerů.

Jako mnohostranné dohody jsou dle Kalínské (2012) označovány dohody WTO, které mají jako společný základ respektování základních principů fungování mnohostranného obchodního systému při obchodování se zbožím a službami, v oblasti práv k duševnímu vlastnictví nebo při řešení obchodních sporů.

Smlouvou vícestrannou je dohoda o volném obchodu nebo o integračním seskupení na vyšším stupni, která je uzavřena mezi několika zeměmi, například EU nebo NAFTA. Dalším typem vícestranných smluv jsou i mezinárodní komoditní dohody spravovány v rámci UNCTAD nebo FAO. (Kalínská, 2012)

3. Metodika

Cílem předložené bakalářské práce je zhodnotit, zda bude mít mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích Evropské unie, který je zakotven v Zelené dohodě pro Evropu, ve své první fázi protekcionistický dopad na obchodní výměnu mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými. V rámci tohoto mechanismu budou komodity s emisí CO₂ exportované do EU z USA zatíženy povolenkami ze strany EU v rámci jejího cíle stát se emisně neutrálním celkem do roku 2050. Toto zatížení by mohlo negativně ovlivnit příliv exportů do Evropské unie, zdražit je a tím snížit jejich konkurenceschopnost oproti zboží pocházejícímu z EU. Na základě tohoto předpokladu je formulována výzkumná otázka: Jakým směrem ovlivní Zelená dohoda pro Evropu obchod mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými?

K ověření tohoto předpokladu jsou v praktické části identifikovány komodity, které Evropská unie deklarovala jako nejvíce náročné na emisi CO₂, a které budou mechanismu podléhat v jeho první fázi. Tyto komodity jsou stanoveny na základě výzkumu provedeného Evropskou unií. U těchto komodit je identifikován jejich podíl na celkové hodnotě importu z USA do EU. Na základě teoretickým zjištění je určeno, zda se bude zvyšovat protekcionismus po zavedení mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích v celkové obchodní výměně.

Otázkou však je, zda tato opatření jsou opravdu jen snahou o větší environmentální uvědomělost či formou protekcionismu, který se v současném mezinárodním obchodě začíná opět projevovat. Obzvláště by v tomto případě byl hodící se termín zeleného protekcionismu. Dle teoretických informací o liberalismu a protekcionismu spolu s velikostí výměny, která bude opatřením zasažena, bude stanoveno, zda součást Zelené dohody pro Evropu, mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích, je opravdu krokem k zelenější planetě a protekcionistická tendence je jen jeho minimálním vedlejším účinkem, nebo se skutečně EU s touto záminkou snaží ochránit a poskytnou výhodu svému trhu a jeho producentům.

Hlavní metodou pro dosažení stanoveného cíle je metoda komparace. Jako komparovaný vzorek byly vybrány dva ekonomické celky. Evropská unie jakožto iniciátor opatření stanovených v Zelené dohodě pro Evropu a USA, jelikož je dle Rady Evropské unie největším partnerem EU (Evropská komise, 2021). V posledních letech si byly oba celky navzájem největšími obchodními partnery a jejich vzájemný obchod tvořil 42 % světového obchodu. Hodnota vzájemné obchodní výměny činila 556 miliard eur, což je 3,5násobek ročního rozpočtu Evropské unie za rok 2020 (Evropská rada, 2021). Tato komparace se týká období před zavedením mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích.

V praktické části práce jsou nejprve definovány základní pilíře evropské Zelené dohody, ve kterých je zakotven i mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích Evropské unie. Tato velikost je poté porovnávána s celkovým objemem exportu. Protekcionistická povaha opatření mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích je poté posuzována dle velikosti zatížených exportů vůči celkovému objemu. Dalším kritériem pro posouzení protekcionistické povahy Zelené dohody a mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích je jeho posouzení z pohledu teorie liberalismu a protekcionismu, které jsou definovány v teoretické části práce. Jako základní zdroj dat slouží evropská databáze Eurostat a její statistiky o složení komoditní struktury exportů z USA do EU a podílu jednotlivých komodit na celkovém objemu obchodní výměny.

4. Vývoj obchodních vztahů mezi EU a USA

Pro ekonomiky Evropy byl mezinárodní obchod klíčový, zatímco pro USA významnosti postrádal, a to hlavně kvůli potenciálu a velikosti jejich vlastního trhu. Avšak díky globalizaci USA měnilo svůj postoj a současná spolupráce obou celků má nyní pevné základy (Hanson, 2010, s. 48, 106), které se mezi EU a USA formují již od vzniku evropského společenství. Za první významnou událost je považován Marshallův plán z roku 1948. Další krok této spolupráce se datuje v roce 1953, kdy USA vyslalo své velvyslance do tehdejšího Evropského společenství uhlí a oceli a později došlo i k vyslání reprezentanců ESUO do USA (The White House, 2014). V roce 1990 byl zaveden dlouhodobý politický dialog mezi oběma celky na základě tzv. Transatlantické deklarace. Zde byly hlavními tématy spolupráce v oblasti ekonomiky, vzdělání, vědy a kultury. V roce 1995 se tato spolupráce rozšířila a oba celky přistoupily na tzv. Novou transatlantickou agendu. Tato spolupráce si kladla za cíl prosazovat míru stability a demokratických hodnot ve světě, reagovat na globální hrozby, přispívat k rozšíření světového obchodu (European Documentation Centre, 2016). Na summitu v roce 1998, který se konal v Londýně bylo v rámci jednání Nové transatlantické agendy uzavřeno Transatlantické ekonomické partnerství, jehož cílem bylo prohloubení spolupráce obou celků v rámci ekonomické spolupráce, obchodu a investic (The White House, 2014). Spolupráce mezi EU a USA se dále rozvíjela v roce 2005, kdy byla díky rozvíjející se ekonomické spolupráci uzavřena tzv. Společná iniciativa na podporu ekonomické spolupráce a růstu. Jejím cílem byla podpora ekonomické integrace napříč Atlantikem a maximalizace potencionálního společného ekonomického růstu (European Documentation Centre, 2016). Dalším krokem liberalizace obchodu mezi EU a USA bylo ustanovení Transatlantické ekonomické rady v roce 2007, která má podporovat vzájemnou ekonomickou spolupráci (The White House, 2014). Nejaktuálnější dohodou mezi oběma celky je Transatlantické obchodní a investiční partnerství (TTIP) tedy dohoda, která si klade za cíl liberalizovat vzájemný obchod a investice. Existují předpoklady, že takováto dohoda o volném obchodu by byla jednou z nejvýznamnějších bilaterálních dohod. (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2021). Předpokládá se, že případné uzavření TTIP by přineslo nová pracovní místa a růst u pracovního trhu. Dále by přineslo snížení cen a zvětšení výběrů produktů. Zároveň by mohlo

pomoci EU více ovlivňovat světový obchod a prosazovat její hodnoty ve světě. (Evropská komise, 2015)

4.1 Obchod se zbožím mezi EU a USA

Obchodní výměna mezi EU a USA se od prvního v této práci sledovaného roku 2000 zvyšovala, jak lze vidět na obr. 1. Drobný pokles přišel v roce 2002, kdy se objem amerických exportů do EU snížil na 146,6 milionů amerických dolarů, a to z důvodu zavedení opatření týkajícího se hliníku a oceli, které použil v roce 2002 G. Bush. V následujícím roce bylo jeho opatření však zrušeno díky tlaku Evropské unie, a verdiktu WTO po stížnostech z mnoha zemí (Deloitte, 2018). Poté příliv exportů z USA začal znovu stoupat a první vrchol ve sledovaném období byl zaznamenán v roce 2008. V tomto roce export z USA do EU činil 271,8 milionů USD. V následujícím roce však nastal propad, a to díky Velké hospodářské krizi, dějící se mezi právě lety 2008 a 2009. Krize, která započala ve spojených státech v září roku 2008 a postupně se dostala do celého světa ovlivnila americké exporty do Evropské unie snížením 51,2 milionů amerických dolarů. Za říjen a listopad roku 2009 byl zaznamenán růst jak ekonomiky EU, tak ekonomiky Spojených států a díky jejich vymanění se z recesního stavu se exporty z USA do Evropské unie opět začaly navyšovat, a to až do druhého vrcholu ve sledovaném období, který nastal v roce 2019. V tomto roce do Evropské unie USA exportovalo zboží v hodnotě 336,5 milionů amerických dolarů (Váchal, 2018).

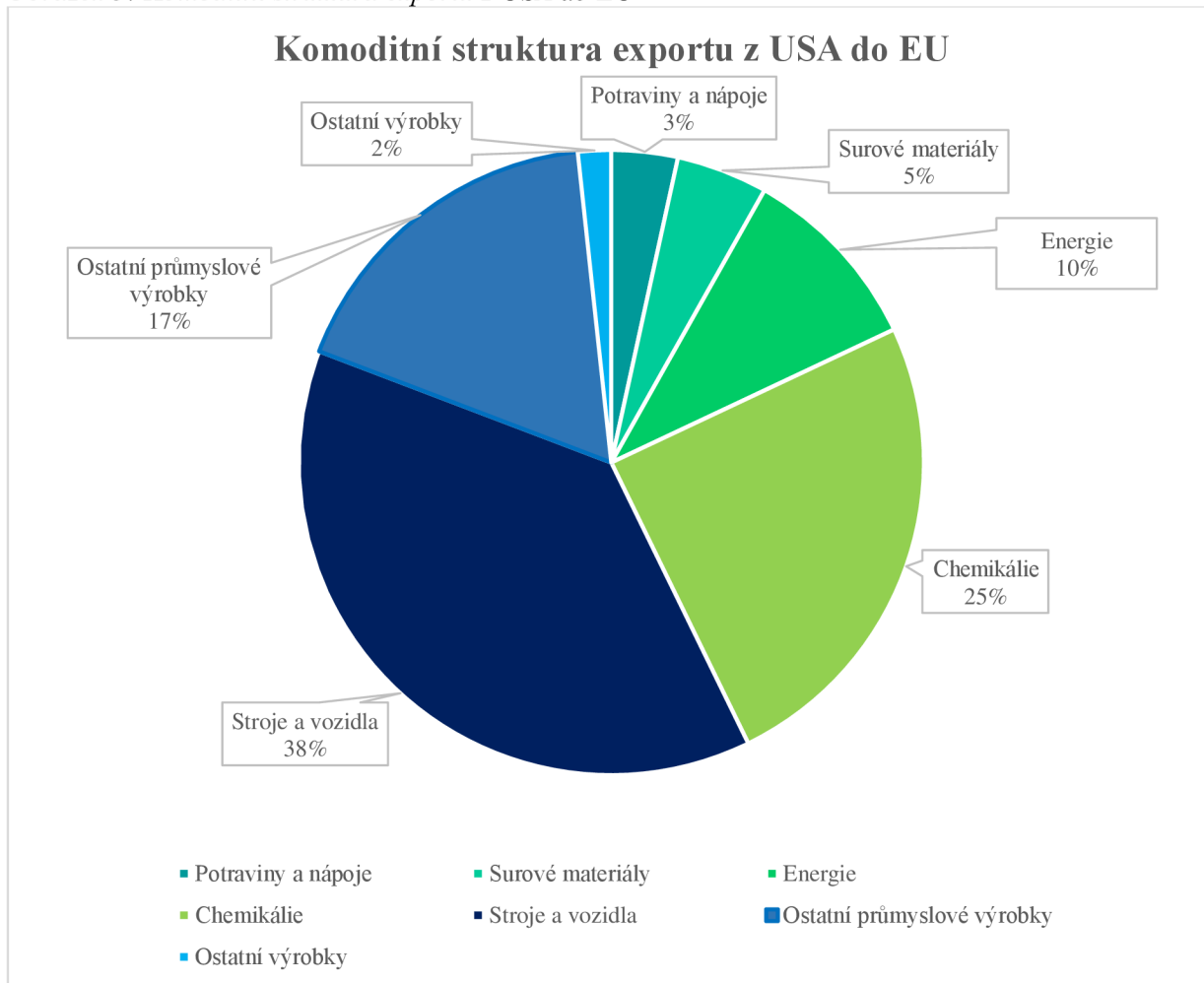
Obrázek 2: Export zboží z USA do EU

Zdroj: vlastní zpracování dle United States Census Bureau, 2021

Následující rok přišel opět markantní pokles. Za příčinu tohoto poklesu je považována celosvětová pandemie Covidu-19. Při této pandemii tak export ze Spojených států do Evropské unie klesl o 105,3 milionů amerických dolarů, což je tedy největší pokles za touto prací sledované období. V roce 2021, kdy se svět postupně navracel do běžného režimu se opět navyšoval i objem exportu. Za rok 2021 se export dostal na 271,6 milionů amerických dolarů. Dle dostupných dat z United States Census Bureau (2022) lze říci, že export v roce 2022 z USA do EU má rostoucí tendenci (United States Census Bureau, 2022). Pokud, se podíváme na komoditní strukturu exportů z USA do Evropské unie znázorněnou na obr. 2., hlavními exportovanými komoditami jsou stroje a vozidla zastoupena 38 %, chemikálie s 25 % a ostatní průmyslové výrobky 17 %

Obrázek 3: Komoditní struktura exportu z USA do EU

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2020

5. Zelená dohoda pro Evropu

Téma Zelené dohody pro Evropu je aktuální již třetím rokem. Současná předsedkyně Evropské komise se již v době své kandidatury netajila tím, že enviromentální politika a změna klimatu jsou pro ni prioritami. A tak již desátý den ve svém úřadu představila sdělením Evropské komise Zelenou dohodu pro Evropu. V tomto sdělení byla Dohoda popsána jako nová strategie růstu EU s cílem transformace celku na spravedlivou a prosperující společnost s moderní a zároveň konkurenceschopnou ekonomikou, která si dává za cíl efektivně využívat zdroje, přičemž v roce 2050 má za cíl vykazovat nulovou produkci skleníkových plynů. Celkem tato Dohoda vymezuje osm oblastí a kroky, které by v souvislosti s nimi měla EU podniknout při cestě za udržitelnou a ekologickou evropskou ekonomikou. Těmito oblastmi jsou konkrétně ochrana klimatu pro rok 2030 a 2050, čistá a dostupná energie, oběhové hospodářství, ochrana biodiverzity a inteligentní mobilita (Evropská komise, 2019).

Obrázek 4: Schéma cílů Zelené dohody pro Evropu

Zdroj: Evropská komise, 2019

Součástí plánu snížení emisí CO₂ je opatření v podobě mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích. Tento mechanismus byl vytvořen v souladu s pravidly Světové obchodní

organizace (WTO) a i jinými mezinárodními závazky Evropské unie. EU si v oblasti ochrany klimatu klade vysoké cíle, zatímco v zemích mimo Evropskou unii převládají politiky méně ambiciózní, co se týče ochrany životního prostředí a klimatu. V těchto případech vystává riziko tzv. úniku uhlíku. Únikem uhlíku je označována situace, kdy společnost sídlící v Evropské unii přesunou svou výrobu náročnou na produkci CO₂, do některého ze zahraničních států, a tak využijí jejich méně přísné normy. Další situací může být, že produkty, které pochází z EU by byly nahrazeny produkty zahraničními, při jejichž výrobě byla větší emise CO₂. Únik emisí uhlíku může vést k přesunutí uhlíkově náročné výroby mimo Evropskou unii, a tak vážně narušit celosvětové i evropské úsilí ochránit klima. Proto je zde mechanismus uhlíkového vyrovnání, kdy se na hranicích EU vyrovnají ceny CO₂ u domácí a dovážené výroby. Tím se zajistí podpora snahy o splnění klimatických cílů EU, která nebude podryvána potencionálním přesunem výroby do zemí s mírnějšími ambicemi v politice klimatu (Evropská komise, 2021).

5.1 Způsob realizace mechanismu uhlíkového vyrovnání

Dle návrhu Evropské komise bude mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích EU zaveden na přechodné období, a to do konce roku 2025. Po plném zavedení v roce 2026 bude fungovat takto. Všichni dovozci se zbožím, na které se tento mechanismus bude vztahovat, se budou muset registrovat u vnitrostátních orgánů. Tamtéž si také budou moci zakoupit certifikáty, které se tohoto mechanismu týkají. Cena certifikátů bude vypočítávána na základě týdenní průměrné dražební ceny povolenek v systému EU ETS. Vyjádřeno bude v eurech za tunu emitovaného uhlíku. Dovozci do Evropské unie budou povinni každý rok k 31. květnu vykazovat množství zboží a emise v něm obsažené za předchozí rok. Zároveň budou dovozci povinni odevzdávat příslušné množství certifikátů mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích. Toto množství musí odpovídat množství emisí skleníkových plynů obsažených v jejich produktech. V případě, že dovozci doloží ověřené informace od výrobců o zaplacení ceny za uhlík, již ve třetích zemích, může být tato částka odečtena z jejich konečného ročního účtu (Evropská unie, 2021).

5.2 Odvětví zasažená mechanismem uhlíkového vyrovnání na hranicích

Evropská unie (2021) deklaruje, že odvětví, která budou podléhat mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích jako první jsou ta jež jsou nejvíce náročná na produkci CO₂ při jejich výrobě. Jedná se tedy o ocel, železo, cement a hliník, které spadají do komoditní skupiny surových materiálů. Dále se také bude tento mechanismus ve své první fázi vztahovat na energii. Evropská unie uvádí, že u těchto komodit hrozí velké riziko úniku uhlíku, a i z administrativního hlediska bude zavedení vyrovnávacího mechanismu na těchto komoditách nejsnazší.

6. Dopady uhlíkové hranice na vybrané odvětví obchodu mezi EU a USA

Proces dekarbonizace se v prvních stádiích bude týkat hlavně těžkého průmyslu a surových materiálů, jelikož právě tyto komodity jsou na emisi uhlíku nejnáročnější. Tyto komodity tak byly vybrány jako cíl první fáze mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích, která začne působit v roce 2025. Z důvodu, že právě tyto komodity budou zasaženy opatřením nejdříve byla skupina surových materiálů, do níž spadá například hliník nebo ocel, vybrána jako vzorek pro tuto práci. (Evropská komise, 2021). Aktuálně se dle tab. 1. surové materiály, které jsou dováženy ze Spojených států do Evropské unie, podílí na velikosti celkového exportu z USA 5,1 %, což v amerických dolarech činí 10,2 milionu. Jsou tak třetím nejmenším objemem exportu ze všech sledovaných komodit. Menší podíl je zachycen pouze u komodit ze skupiny potravinových výrobků, nápojů a ostatních výrobků.

Tabulka 1: Export a import komodit mezi EU a USA v mil. USD

Komodity	Million USD		Podíl komodit v %	
	Export z EU	Import z USA	Exportu z EU	Importu z USA
Potraviny, nápoje	20,0	7,4	5,4	2,8
Surové materiály	5,8	10,2	1,7	5,1
Energie	6,8	21,3	3,3	14,3
Chemikálie	119,2	53,7	28,9	24,8
Stroje a vozidla	140,5	82,4	36,6	34,5
Ostatní průmyslové výrobky	74,3	37,9	21,7	16,5
Ostatní výrobky	11,0	3,7	2,4	2,0
CELKEM	377,6	216,8	100,0	100,0

Zdroj: vlastní zpracování dle Eurostat, 2020

Na základě informací získaných z databáze Eurostat převedených do tab. 1. tedy můžeme říci, že velikost exportu komodity surových materiálů z USA, kterých se opatření dotkne ve své první fázi není pro celkový export z USA zásadní. Na tomto základě mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích nejeví silné protekcionistické tendence vůči exportu komodit z USA. Pokud by tento mechanismus měl za cíl se chovat vůči konkrétně dovozu z USA protekcionisticky stanovil by si za cíl, skupinu komodit více se na společném obchodě podílející, tedy alespoň ve své první fázi, která bude ovlivňovat jen část obchodovaných komodit. Otázkou zůstává, jak bude mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích jednat s výrobky na které byly využity materiály z komoditní skupiny surových materiálů, do níž spadá ocel, železo nebo hliník. Pokud by i ty byly zatíženy vzrost by objem

zatížených komodit 39,6 % a tedy na 92,6 milionů amerických dolarů jenom v komoditách ze skupiny surových materiálů. Výše v práci je uvedeno dle Evropské unie (2021), že první fáze se projeví i na energiích. Což by na celkovém podílu dále přidávalo 14,3 %. Celkově by tedy z údajů získaných pro tuto práci mohl mechanismus pro uhlíkové vyrovnání ovlivnit 53,9 % exportů z USA do EU v hodnotě 113,9 milionů amerických dolarů.

6.1 Opatření zavedená v minulosti na totožné komodity

Při pohledu na zahraniční obchod dvou celků, jimiž se tato práce zabývá, zjistíme, že uvalení opatření na komodity hliníku a oceli nejsou nijak ojedinělá. Ze strany USA byla cla na tyto komodity uvalena za posledních 20 let již několikrát. Poprvé jak bylo již zmíněno v roce 2002 tehdejsím prezidentem Georgem Bushem. Ten uvalil cla na dovoz hliníku a oceli, avšak od těchto opatření bylo po roce ustoupeno. Stalo se tak díky systému WTO pro řešení sporů. Druhým případem uvalení cel na komodity, kterými se tato práce zabývá je z roku 2018. V březnu tohoto roku se administrativní tehdejšího amerického prezidenta Donalda Trumpa rozhodla uvalit cla na dovoz oceli a hliníku. Uvalené clo na ocel činilo 25 % a na hliník 10 %. Někteří z obchodních partnerů USA dostali výjimku z tohoto nařízení do konce května 2018, mezi ně patřila i Evropská unie, nicméně tato výjimka po stanoveném datu nebyla prodloužena. V reakci na toto nařízení EU jako protiopatření bylo uvaleno většinou 25 % clo na převážně vybrané spotřební zboží ze Spojených států. Oba tyto kroky nepostihly vzájemný obchod velkou měrou, jelikož cla z USA na ocel a hliník postihla přibližně 1,9 % celkového tehdejšího vývozu z EU do USA. Na druhou stranu odvetná opatření EU také nepostihla nijak zásadní položky amerického dovozu (Šitera, 2018). Ačkoli obě zmíněná zavedení cel mohou působit podobně tomu co se odehraje při zavedení mechanismu uhlíkového vyrovnání, není tomu tak. Opatření přicházející z USA byla jasně protekcionistickým krokem tehdejších administrativ, jelikož znevýhodňovala pouze dovozy a zboží produkované v USA tím bylo zvýhodněno. Zatímco opatření vycházející ze Zelené dohody pro Evropu stojí na spíše environmentálním základu. Evropská unie současně nebude ovlivňovat pouze zboží z dovozu, ale také své tuzemské výrobce, které směřuje ke snížení emisí CO₂ pomocí emisních povolenek. (Evropský parlament, 2021)

6.2 Hodnocení z pohledu teoretických přístupů liberalismu a protekcionismu

Z pohledu teorie liberalismu a protekcionismu se Zelená dohoda a konkrétně její opatření v podobě uhlíkového vyrovnání na hranicích jeví jako spíše protekcionistická. A to i z důvodu způsobu uplatnění tohoto mechanismu, který je navržen jako forma cla, tedy tarifního opatření. Svou podobou tedy tento mechanismus spadá do protekcionistické teorie, jelikož zahraniční obchod se zeměmi, ve kterých výroba nebude splňovat podmínky pro uvolňování CO₂ bude tímto opatřením znevýhodněn. Tento závěr by podporovalo i porovnání s podobným opatřením zavedeným trumpovou administrativou v roce 2018, kdy USA uvalilo na importovanou ocel a hliník clo 10 % a 25 %. Tato cla se týkala veškerých dovozců mimo Austrálie. USA se netajilo tím, že tato opatření zavedla pro zvýhodnění tuzemské oceli a hliníku, tudíž na základě teoretických poznatků je Trumpovo opatření hodnoceno jako jasně protekcionistické (Ocelářská unie, 2018). Opatření mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích se může zdát tomu Trumpovu velmi podobné, a tak bychom ho na první pohled také mohli identifikovat jako protekcionistické. Není tomu, ale tak. Na rozdíl od opatření z USA Evropská unie svým výrobcům nedává výhodu. Výroba komodit náročných na výrobu CO₂ je regulována i uvnitř Evropské unie za pomoci emisních povolenek. Evropská unie tedy při své cestě za CO₂ neutralitou reguluje i své domácí výrobce a tím vyvrací protekcionistickou tendenci, jelikož tuzemští výrobci žádnou výhodu mít nebudou (Evropský parlament, 2021). To že Zelená dohoda nebude vést ke zvýšení protekcionismu mezi EU a USA bylo ukázáno i na vzorku, kdy část obchodní výměny, kterou tento mechanismus ve své první fázi ovlivní při obchodu USA s EU není markantní. Podíl primárně porovnávaný touto prací je totiž dle tab. 1 třetím nejmenším ze všech exportovaných komodit. Dalo by se tedy na tomto základě říci, že se jedná o snahu Evropské unie o zlepšení environmentální situace než o protekcionistickou snahu ochránit její trh a dát výhodu svým producentům, alespoň co se týče obchodu mezi Evropskou Unií a Spojenými státy americkými. Můžeme ale také na základě předchozí kapitoly říci, že čím více komodit produkovaných ve spojení se vzorkem bude tímto mechanismem zatíženo, tím více by se mohl projevit protekcionisticky, jelikož celkový podíl zatížených komodit po sečtení tohoto tvrzení dle tab. 1 překračuje 50 % podíl na celkových exportech z USA do EU. Taktéž větší protekcionistickou tendenci by mohl mechanismus ukázat u obchodních partnerů jako je

například Čína, která produkuje a exportuje do světa velké množství surových materiálů a zejména oceli. Zde bylo možné předpokládat tvrdší dopady tohoto mechanismu. Proto, uvádí Tagliapietra (2021), tyto tři velké ekonomiky diskutují nad vytvořením klimatického klubu, který by produkci CO₂ reguloval na mezinárodní úrovni a zmínění obchodní partneři by nemuseli mít obavy z hrozícího protekcionismu vůči jejich ekonomikám. Tento klimatický klub by měl být přínosný zejména i proto, že zmíněné ekonomiky sdílí ambice být v následujících letech klimaticky neutrální. Pokud by tento klub vznikl mohl by inklinovat spíše k liberalismu.

Závěr

Tato práce se zabývala dokumentem Evropské unie, Zelenou dohodou pro Evropu. Tento dokument bude upravovat dění jak uvnitř Evropské unie, tak její vnější vztahy. Konkrétně se tato práce zabývala jedním ze stanovisek Zelené dohody pro Evropu, a to mechanismem uhlíkového vyrovnání na hranicích Evropské unie. Cílem této práce bylo zhodnotit tento mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích Evropské unie dle teorií protekcionismu a liberalismu.

V začátku se tato práce věnovala mezinárodnímu obchodu a s ním spojené problematice obchodních bariér. V práci byly charakterizovány po teoretické stránce přístupy liberalismus a protekcionismus, ze kterých v mezinárodním obchodě vychází tvorba obchodních bariér. Následně byl v práci stanovený její metodický postup. V praktické části práce byl následně popsán historický vývoj obchodního partnerství mezi Spojenými státy americkými a Evropskou unií. V téže kapitole byl na grafu popsán průběh a velikost společné obchodní výměny mezi oběma celky mezi lety 2000 až 2021 a složení komoditní struktury a nejvýznamnější komodity podílející se na obchodu mezi oběma celky. Což bylo zásadní pro zjištění, jak velká část obchodní výměny bude dotčena Zelenou dohodou pro Evropu jejíž cíle jsou popsány v páté kapitole práce. Zde se práce zabývá obsahem Zelené dohody pro Evropu a konkretizuje jaká odvětví bude dohoda ovlivňovat. Zakotvený je v Zelené dohodě pro Evropu mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích Evropské unie, který je klíčový pro tuto práci. V jemu věnované části práce je popsáno fungování tohoto mechanismu, tak jak byl představen samotnou Evropskou unií. Pro tuto práci jsou důležité právě fáze zavádění tohoto mechanismu na jednotlivé komodity, popsané v téže části práce. Jelikož vzorková komodita pro tuto práci spadá právě do první fáze zavádění mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích, které by Evropská unie měla dle svého prohlášení zavést do roku 2025. Právě vzorková komodita pro tuto práci byla stanovena na základě výstupu výzkumu Evropské unie o tom, jaké komodity při výrobě vykazují nejvyšší emisi CO₂. Práce má jako vzorkovou komoditu surové materiály, jako ocel, hliník nebo železo, které byli stanoveny jako CO₂ emisně nejvíce náročné. Tyto komodity dle statistiky databáze Eurostat tvoří podílově menšinu exportů ze Spojených států amerických do Evropské unie, a proto práce říká, že první fáze zavádění tohoto mechanismu neovlivní společný obchod velkou měrou. Ačkoli tento mechanismus působí na první pohled

protekcionalisticky bylo v šesté kapitole na porovnání s podobným opatřením z USA roku 2018 ukázáno, že tomu tak není. EU sice bude chránit svůj trh před dovozem znečištění, avšak sama reguluje i vlastní výrobce za pomoci emisních povolenek. Zelená dohoda se tedy nejvíce jako protekcionalistické opatření nýbrž jako opatření zavedené za účelem zlepšení environmentálního cíle. Její vliv na společný obchod mezi EU a USA nebude v první fázi velký. Otázkou zůstává, jak bude probíhat jeho zavádění na další komodity, které by již mohly být pro obchod těchto dvou celků více klíčové. A i přesto že z počátku představení Zelené dohody pro Evropu světu USA cítilo z mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích protekcionalistické tendence, nyní jedná s Evropskou unií a Čínou na seskupení a v rámci klimatického klubu, kdy členové seskupí své environmentální cíle. Více protekcionalistickou podobu by tedy mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích mohl mít pro obchodní partnery EU, kteří dováží výhradně velké objemy komodit zatížené v první fázi zavádění mechanismu, nebo na rozvojové země. Ze zjištěných informací lze tedy vyvodit, že pokud při zavádění Zelené dohody vzniknou tendence k protekcionalismu dají se považovat spíše jako vedlejší produkt kroků k environmentální ochraně o kterou se Evropská unie snaží.

Seznam použité literatury

ACHARYA, Sanjaya, 2015. Trade Liberalization. *Palgrave Dictionary of Emerging Markets and Transition Economics*, London: Palgrave Macmillan UK, 393-412. ISBN 978-1-349-56833-8.

ARIEF, Resky Amelyah, Abdul Razaq CANGARA, Muhammad Nasir BADU, Aswin BAHARUDDIN a A APRILIANI, 2020. The impact of the European Union (EU) renewable energy directive policy on the management of Indonesian palm oil industry. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. **575**(1), 1-7. ISSN 1755-1307. Dostupné z: doi:10.1088/1755-1315/575/1/012230

DELOITTE, 2018. *USA a zavedení tarifů na dovoz oceli a hliníku* [online]. Praha: Deloitte [cit. 2022-05-27]. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cz/Documents/consumer-and-industrial/Deloitte-analyza-USA-a-zavedeni-tarifu-na-dovoz-oceli-a-hliniku.pdf>

EUROPEAN DOCUMENTATION CENTRE, 2016. *Information Guide: EU-US relations*. In: *ORCA* [online]. Cardiff: Cardiff European Documentation Centre [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: <https://orca.cardiff.ac.uk/77306/>

EVROPSKÁ KOMISE, 2015. *Transatlantické obchodní a investiční partnerství (TTIP) Na cestě k obchodní dohodě mezi EU a USA: Partnerství TTIP zevnitř* [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie. ISBN 978-92-79-46333-4.

EVROPSKÁ KOMISE, 2019. *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropské radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Zelená dohoda pro Evropu* [online]. Brusel: Evropská komise [cit. 2022-01-13]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=COM%3A2019%3A640%3AFIN>

EVROPSKÁ KOMISE, 2021. *Mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích: Otázky a odpovědi* [online]. Brusel: Evropská komise [cit. 2022-01-14]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/qanda_21_3661

EVROPSKÁ RADA, 2021. *Obchod mezi EU a USA* [online]. Brusel: Rada Evropské unie [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/infographics/eu-us-trade/>

EVROPSKÁ UNIE, 2021. *Mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích*. Brusel: Evropská unie. ISBN 978-92-76-39876-9. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:a95a4441-e558-11eb-a1a5-01aa75ed71a1.0018.02/DOC_1&format=PDF

EVROPSKÝ PARLAMENT, 2021. *Snižovat emise CO2: Cíle a opatření EU* [online]. Brusel: Evropský parlament [cit. 2022-06-15]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20180305STO99003/snizovat-emise-co2-cile-a-opatreni-eu>

FOJTÍKOVÁ, Lenka, 2009. *Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008)*. Praha: Verlag C.H. Beck. ISBN 978-80-7400-128-4.

GANDOLFO, Giancarlo, 2014. *International Trade Theory and Policy*. Berlín: Springer. ISBN 978-3-642-37313-8.

KALÍNSKÁ, Emilie, 2012. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-7513-5.

KANG, Sung Jin, 2020. Green Trade Patterns and the Transboundary Transmission of Greenhouse Gas Emissions. *Asian Development Review*, **37**(1), 119-139. ISSN 0116-1105.

KRPEC, Oldřich a Vladan HODULÁK, 2012. Political Economy of Trade Policy - Institutions, Regulation, Social and Political Context. *Politická ekonomie*, **60**(1), 20-39. ISSN 00323233.

MAJEROVÁ, Ingrid, 2011. *Mezinárodní ekonomie v teorii a praxi*. Brno: Computer Press.. ISBN 978-80-251-3421-4.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY, 2021. *Transatlantická obchodní a investiční dohoda (TTIP)* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České

republiky [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_evrope/transatlanticka_obchodni_a_in_vesticni/index.html

NIU, Zhaohui, Chang LIU, Saileshsingh GUENESSEE a Chris MILNER, 2018. Non-tariff and overall protection: evidence across countries and over time. *Review of World Economics*, **154**(4), 675-703. ISSN 1610-2886.

OCELÁŘSKÁ UNIE, 2018. *Americký protekcionismus spustil dominový efekt* [online]. Praha: Ocelářská unie [cit. 2022-06-15]. Dostupné z: <https://www.ocelarskaunie.cz/trump-eu-cla/>

PROQUEST, 2021. Databáze článků ProQuest [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2021-10-06]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz>.

SVATOŠ, Miroslav, 2011. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-6732-1.

ŠITERA, Daniel, 2018. *Transatlantický obchodní konflikt a jeho dopady na Evropskou unii* [online]. Praha: Ústav mezinárodních vztahů Praha [cit. 2022-07-10]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/transatlanticky-obchodni-konflikt-a-jeho-dopady-na-evropskou-unii>

ŠTĚRBOVÁ, Ludmila, 2013. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-4694-4.

TAGLIAPIETRA, Simone, 2021. *Form a climate club: United States, European Union and China* [online]. Berlín: Springer [cit. 2022-05-27]. Dostupné z: <https://www.nature.com/articles/d41586-021-00736-2>

THE WHITE HOUSE, 2014. *Fact sheet: U.S.-EU Cooperation* [online]. Washington D. C.: The White House [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/03/26/fact-sheet-us-eu-cooperation>

UNITED STATES CENSUS BUREAU, 2022. *Trade in Goods with European Union* [online]. USA: United States Census Bureau [cit. 2022-05-27]. Dostupné z: <https://www.census.gov/foreign-trade/balance/c0003.html>

VÁCHAL, Adam, Jaroslav KREJČÍ, Dan POLÁČEK, Ondřej NEUFUS, Jan NEVYHOŠTĚNÝ a Tomáš KUNC, 2018. *Před 10 lety přišel obří otřes. Globální ekonomická krize v číslech a datech* [online]. Praha: Aktuálně. cz [cit. 2022-05-27]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/globalni-ekonomicka-krize-2008-v-datech-den-po-dni/r~5f4503acb10111e899900cc47ab5f122/>